

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПРІОРИТЕТІВ

У вітчизняній практиці державні та місцеві органи виконавчої влади здебільшого оцінюють ефективність впровадження державних цільових програм не за досягнутими результатами, а за обсягами залучених і використаних бюджетних коштів. Цьому сприяє так званий «ефект Держплану», коли в процесі здійснення оцінки виконання запланованих показників кожна управлінська структура прагне отримати менше завдань і більше ресурсів на їх виконання. При цьому переможцями виступають не ті, хто домогся більшої результативності, а кому більшою мірою вдалося приховати внутрішні резерви. Тому на практиці визначені завдання і показники не завжди виконуються, що у свою чергу не дає чіткого уявлення про ступінь досягнення запланованих цілей чи ефективність використання бюджетних коштів, а отже, призводить до неможливості здійснення оцінки результативності впровадження програми і прийняття рішення щодо доцільності її подальшої реалізації.

Водночас, з моменту запровадження програмної класифікації видатків до сьогодення процес розроблення, затвердження та виконання державних цільових програм мав тенденцію безсистемного розвитку та неконтрольованості. Рішення щодо виконання програм приймалися різними органами державної влади (Верховною Радою, Президентом, Кабінетом Міністрів України). Внаслідок недостатньої нормативної урегульованості програмного процесу має місце неузгодженість між собою діючих програм, дублювання їх заходів і завдань. Як наслідок, з кожним роком кількість прийнятих програм збільшується, а можливість фінансування їх ускладнюється. Так, за 2002-2010 рр. для реалізації прийнятих державних цільових програм у сфері соціально-культурних послуг затверджена сума коштів державного бюджету зросла з 8384,6 до 33355,2 млн. грн., з яких найбільшу суму планувалось спрямувати на реалізацію програм у галузі освіти та науки [1].

Крім цього, практично всі програми у сфері соціально-культурних послуг не забезпечені реальним фінансуванням відповідно до обсягів, передбачених програмними документами. Головною причиною такого стану є відсутність єдиної стратегії соціально-культурного розвитку держави, що й обумовило наявність великої кількості різновекторних, відособлених і нескоординованих державних, галузевих і регіональних програм, призводячи до розпорошення фінансових ресурсів держави, зниження ефективності та якості бюджетних прогнозів і планування. Про що свідчать результати аналізів звітів Рахункової палати України за період 2004-2009 рр., за якими зростання обсягів бюджетних правопорушень та

неефективного використання коштів державного бюджету відбувається на тлі підвищення загальної кількості таких програм, спричиняючи труднощі з їх фінансуванням [1]. Тому й результативність цих програм є досить низькою, що призводить до недосягнення запланованих соціальних цілей.

З огляду на це, основними причинами, котрі зумовлюють виникнення зазначених проблем, є:

- запровадження державних цільових програм без реальних розрахунків і ґрунтовних вимірів для досягнення поставленої мети, визначення чітких результатів їх реалізації, а найголовніше, однозначних, обґрунтованих обсягів і джерел фінансування. Так, спочатку приймаються рішення й затверджуються програми, а тільки потім проводиться пошук джерел фінансування;

- всупереч ст. 13 Закону України «Про державні цільові програми», яка передбачає, що контроль за виконанням такої програми здійснює Кабінет Міністрів шляхом розгляду проміжних, щорічних, заключних звітів про результати її виконання та узагальненого висновку про кінцеві підсумки програми [2], не забезпечується належний контроль з боку Уряду внаслідок ненадання достовірної та повної інформації безпосередніми виконавцями;

- низький рівень інвестиційної та інноваційної складової державних цільових програм;

- безвідповідальність та безкарність як державних замовників (у частині належного контролю), так і визначених виконавців (у частині безпосереднього виконання програм).

Як наслідок, зазначені проблеми спричиняють розпорошення бюджетних коштів, значне недофінансування програм, зрив графіків їх виконання і призводить до низької результативності та неефективності бюджетних вкладень й недосягнення очікуваних соціальних результатів. Ситуація ускладнюється відсутністю чітких концепцій суспільного розвитку та пріоритетів державної політики, що не дає змоги ефективно використовувати обмежені державні ресурси. Тому, на сьогодні надзвичайно важливою є проблема розроблення єдиної стратегії соціально-культурного розвитку держави з чітким формулюванням суспільних пріоритетів, цільових установок та завдань, відповідно до якої слід реалізовувати державні цільові програми.

Література

1. *Звіти Рахункової палати за 2002-2010 рр. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>.*

2. *Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року №1621-IV [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1621-15>.*